

LESNI DELAVEC

Glasiło Osrednjega društva lesnih delavcev

Izhaja vsakega 1. in 15. v mesecu. — Uredništvo in upravništvo v Ljubljani, Šelenburgova ulica šte. 6/II, desno. — Naročnina stane letno 26 Din, pololeta 13 Din, četrtletno 6 50 Din, posamezna številka stane 1 Din. — Oglasi se za milimeter prostora v dožini širine enega stolpca pri enkratni objavi nčunajo po 2, pri trikratni objavi po 1 80 in pri večkratni objavi po 1 40 Din. — Nefrankirane ali premalo frankirane dopise se ne sprejema. — Rokopisi se ne vračajo. — Reklamacije so poštnine proste.

Štev. 20.

Ljubljana, dne 15. oktobra 1924.

Leto III.

Volimo obratne zaupnike.

Navzlic temu, da zakon o zaščiti delavcev institucijo obratnih zaupnikov izrecno predpisuje in da je sistem obratnih zaupnikov velevažen, v mnogih podjetjih lesne industrije od delavstva izvoljenih obratnih zaupnikov še ni.

V naslednjem navajamo nekoliko podatkov, po katerih se je pri volitvi obratnih zaupnikov ravnati:

Kje, v katerih obratih naj se volijo delavski zaupniki?

V vseh obratih, industrijskih, trgovskih, prometnih, rudarskih in njim podobnih podjetjih, v katerih je zaposleno pomožno osebje, brez ozira na to, komu pripadajo ta podjetja, ali privatnim osebam ali javnim telesom, ali se opravljajo stalno ali začasno, ali obstoje v obliki glavnih ali postranskih podjetij, ki se opravljajo vzporedno z drugimi podjetji, kakor tudi ali funkcionirajo v obliki popolnoma samostalnih podjetij ali pa kot sestavni del poljedelskih in šumskih gospodarstev, ima pomožno osebje, ki je zaposleno v njih, pravico, izvoliti svoje zaupnike.

Delavski zaupniki se volijo torej v vseh obratih, kjer je zaposleno delavstvo, v vseh obratih, v katerih ne dela samo gospodar sam in njegova družina.

V smislu zakona je torej, da volijo svojega zaupnika pomočniki, zaposleni pri kakršnemkoli obrtniku, kakor tudi rudarji, železničarji itd. itd.

Ko smo odgovorili na prvo vprašanje, kje, v katerih obratih se volijo delavski zaupniki, ko smo torej določili obrate, v katerih sme delavstvo voliti svoje zaupnike, moramo odgovoriti na drugo nič manj važno vprašanje:

Kdo sme voliti svoje zaupnike?

Zaupnike sme voliti vsak delavec obojega spola, ki je ob času volitev zaposlen v podjetju in je dovršil 18. leto.

Torej: zakon predpisuje, da sme voliti zaupnika vsak, ki je dovršil 18. leto, pa je ob času volitev zaposlen v obratu.

Ko smo ugotovili, v katerem obratu se volijo zaupniki in kdo sme voliti zaupnike, preidemo k najvažnejšemu vprašanju:

Kako zvolimo delavske zaupnike?

Delavski zaupniki se volijo z neposrednim tajnim glasovanjem po kandidatnih listah (poročni volilni sistem).

Zakon uvaža torej pri volitvah delavskih zaupnikov: tajno glasovanje — tedaj z listki ali kroglicami; dalje uvaža kandidatne liste. Vsled tega se morajo izvršiti volitve delavskih

zaupnikov edinole tako: delavstvo postavi po svojih organizacijah ali drugače kandidatne liste. Veljavni bodo zato le glasovi, oddani za eno vloženih kandidatnih list. — Neveljavna bo vsled tega glasovnica, ki bi navajala imena posameznikov kar povprek.

V zvezi z izvedbo volitev je seveda vprašanje:

Kdo vodi volitve?

Volitve delavskih zaupnikov vodijo volilni odbori.

V podjetjih, kjer so delavci prej volili svoje zaupnike, tvorijo dosedanjí zaupniki volilni odbor. V onih podjetjih pa, kjer delavci do sedaj niso volili svojih zaupnikov, ali kjer so vsi zaupniki izgubili mandat, izvede volitev poseben volilni odbor, ki ga tvorijo najstarejši delavci dotičnega podjetja, katerih število mora biti toliko, kolikoršno je število zaupnikov, ki se volijo v dotičnem podjetju.

Volilni odbor izvede tedaj volitve delavskih zaupnikov!

Volilni odbor si izvoli predvsem svojega predsednika, sestavi volilne liste (seznam vseh delavcev, ki smejo voliti), določi in razpiše dan in kraj volitev, sprejema in rešuje pritožbe zoper sestavo volilnih list in izvrši volitve.

Najpraktičnejša izvedba volitev bo pač ta, da bo volilni odbor na podlagi objavljenih seznamov volilcev sprejemal na odločenem kraju in času posamezne kandidatne liste pa bodo lahko zastopane po enem zaupniku, ki bo imel seveda le kontrolno pravico.

Ko govorimo o kandidatnih listah, moramo seveda upoštevati odnosna zakonita določila:

Kdo sme biti delavski zaupnik?

Delavski zaupnik sme biti samo ne glede na spol oni, ki je državlján SHS, je polnoleten, pismen in zaposlen v podjetju.

Pri sestavljanju kandidatne liste je paziti na to, da ne bi delodajalec imel prilike oporekati pravilnosti volitev!

Zaeno s pasivno volilno pravico pa je treba vedeti tudi

koliko delavskih zaupnikov voli vsak obrat?

Število delavskih zaupnikov se ravna po številu delavcev, ki so zaposleni v dotičnem podjetju in sicer tako-le:

V podjetju, v katerem je zaposlenih:

1. do 20 delavcev, volijo vsi enega zaupnika;
2. od 21 do 50 delavcev, volijo ti največ tri zaupnike;
3. od 51 do 100 delavcev, volijo ti največ štiri zaupnike;

4. od 101 do 150 delavcev, volijo ti največ pet zaupnikov;

5. od 151 do 450 delavcev, volijo ti največ šest zaupnikov;

6. ako je več nego 451 delavcev, voli vsakih nadaljnjih 50 delavcev po enega zaupnika, toda skupaj ne smejo nikoli voliti več nego 16 zaupnikov.

Ko boste sodrugi določevali število delavskih zaupnikov, ne pozabite nastopnega določila:

Ako je podjetje sestavljeno iz več samostalnih oddelkov, sme izvoliti vsak oddelk posebne zaupnike, njih odposlanci pa razpravljajo skupno o vprašanjih, ki se tičejo vseh oddelkov.

V tem slučaju se izvedejo volitve v posameznih oddelkih prav tako, kot je bilo izvajano zgoraj za cele obrate.

Na podlagi teh določil more in mora izvesti delavstvo volitve svojih zaupnikov.

Sodrugi lesni delavci naj v vseh obratih izvolitev obratnih zaupnikov končno izvedejo.

Za eventualna nadaljnja pojasnila se je obrniti na tajništvo Osrednjega društva lesnih delavcev v Ljubljani, Šelenburgova ulica št. 6/II.

Beseda o brezposelnosti.

Pod tem naslovom priobčuje „Slovenski Narod“ z dne 3. oktobra t. l. dolgovezen članek, v katerem razpravlja o brezposelnosti ter prihaja do zaključka, da je najboljši lek zoper brezposelnost zvišana produkcija in varčevanje z narodnim imetjem. Teza, ki jo postavlja „Slovenski Narod“, je silno nejasna in treba je dobro poznanje buržuazne mentalitete „Slovenskega Naroda“, da se pravilno razume in med vrsticami čita, kaj „ata“ „Narod“ hoče prav za prav povedati. Brezposelnosti osobito pa množic brezposelnih delavcev se „Narod“ silno boji in pravi, „da tam, kjer ljudje nimajo dela, tam se širi nezadovoljstvo, tam pada morala, narašča število zločincev, trgajo se družabne in rodbinske vezi, tam torej ne more biti napredka na nobenem polju“. No, na delavskih družabnih in rodbinskih vezih „Narodu“ ni toliko ležeče, skrbi ga pa nekaj drugega. To svojo skrb izraža tako le: „Čim več je v državi brezposelnih, tem večja je nevarnost, da nastane v narodnem gospodarstvu splošni kaos, da pride do nemirov, bodisi v obliki intenzivnega mezdne gibanja in stavk, ali pa krvavih konfliktov med delodajalci in delavstvom z vsemi njihovimi usodnimi posledicami“. Očividno je „Narod“ napisal ta članek pod dojmom poročila ministrstva za socialno politiko, da je v naši državi število brezposelnih delavcev že prekoračilo 100.000, kar je za agrarno državo, kakor je Jugoslavija, gotovo sila veliko. Kaj čuda, da je gospodi narodovega kalibra šinil strah v kosti. „Narod“ sicer pravi, da je treba štediti, kje in pri čem, tega pa ne pove. Pa menda ja nima „Narod“ na misli štedenje pri socialni politiki? Bo že tako, kajti koruptnih „častnih“ pokojnin „narodnih borcev“, ki so za časa vojne čepeli za zapečkom, gotovo ni imel na misli. Da imajo gospodje ministri po 40.000 dinarjev mesečne plače, ga tudi ne ženira, ker je še vedno upanje, da postane tudi kak njegov izvoljenec deležen polnih egiptovskih loncev. Štediti pri militarizmu Narodu tudi ne pride na misel, reducirati vsaj polovico visokih uradnikov, ki nič ne delajo, Narodu tudi ne diši, ker bi bili tudi njegovi pajdaši prizadeti. Prilik za štedenje bi, kakor videti, bilo precej, takih primerov pa, kjer bi

se dalo štediti in kjer bi štedenje bilo tudi na mestu, Narod iz razumljivih vzrokov omenjati noče, povedati pa direktno, naj bi se štedilo pri socialni politiki, tudi ne more, ker bi to bilo vendarle nekoliko preočito, in končno Narod pri raznih volitvah računa tudi na delavske glasove!

Čeprav je pisca narodovega članka pri misli na brezposelnost in na posledice, ki znajo nastati vsled brezposelnosti, po vseh udih zagomezgelo, vendar mu niti v sanjah ne prihaja na um, da bi brezposelnim priznal potrebno pomoč iz javnih sredstev, da bi kakor sam pravi ne zapadli nemorali. Mi se Narodu ne čudimo, da ne najde drugih sredstev zoper brezposelnost, ker vemo, da narodova idejologija ni taka, da bi bila vstanu zapopasti, da je zlo brezposelnosti izrodek še večjega zla — kapitalističnega gospodarstva, ki sloni na privatnem, špekulativnem izkoriščanju in na gonji za čim večjimi dobički posameznikov na račun širokih plasti delovnega ljudstva.

Kako si Narod predstavlja odpravo brezposelnosti s pomočjo čim večje in intenzivnejše produkcije, na to je ostal odgovor dolžan. Vsakemu poznavalcu predvojnih razmer je znano, da je vsled „intenzivne“ produkcije, kakor si jo predstavlja Narod, nastajala hiperprodukcija. Hiperprodukcija pa je imela za posledico prenasitčen trg in dostikrat prenapolnjena skladišča. Sledila je brezposelnost in stavke, ki so jih čestokrat delodajalci provocirali sami, in to samo zaradi tega, da si prihranijo delavske mezde in bi med tem časom prodali svoje zaloge nakopičenega blaga. Seveda, od starih gospodov okoli starega Naroda bi bilo preveč zahtevano, da bi priznali, da je kapitalizem pred vojno s svojo „intenzivno“ produkcijo namenoma vstvarjal legije brezposelnih, s katerimi je skušal držati v šahu zaposlene delavce. Zastonj bi bilo Narodu dopovedovati, da se vse to ponavlja tudi danes, dasi v nekoliko izpremenjeni obliki.

Danes je kupna moč širokih plasti ljudstva tako slabotna, da od daleč ne more konzumirati tega, kar je konzumirala popreje, in to ni samo slučaj v Jugoslaviji, to je internacionalni pojav. Internacionalni pojav je tudi to, da ne kričijo kapitalisti skozi svoja trobila ala Narod, da je produkcijo treba povečati samo pri nas, isto pesem slišimo peti kapitaliste vseh držav. Hkrati pa ko internacionalna gospoda dokazuje kako bi bilo v interesu ljudskega blaga treba povečati produkcijo, tarna ista internacionalna kapitalistična gospoda, da svojih produktov ne more razpečati, ker ni odjemalcev.

To pa je dokaz, da se nahajamo že zdaj v štadiju hiperprodukcije, ravno tako, kakor je bil to slučaj pred vojno. Pa ostanimo pri Slovenskem Narodu, ki vidi izhod iz zagate brezposelnosti v povečani in intenzivni produkciji. Toda kako si častljivo trobilo slovenskih kapitalistov povečano in intenzivnejšo produkcijo predstavlja, o tem v svojem članku ni pisnilo niti besedice. Kdor pa razume smisel narodovega žargona ve, da si Narod povečano in intenzivnejšo produkcijo ne zamišlja drugače, kakor da se podaljša delovni čas. Tu pa Narod z vsemi svojimi „dobrohotnimi“ nasveti, kako bi se dalo priti v okom brezposelnosti, sam prihaja iz dežja pod kap. Kajti s podaljšanjem delovnega časa bi se brezposelnost ne zmanjšala, ampak logično povečala. In če se Narod že danes boji, da preti nevarnost zavijanja kapitalističnih vratov od strani brezposelnih množic, tedaj bi se ta nevarnost le še stopnjevala, ako bi se začelo reševati problem brezposelnosti po njegovih metodah.

Internationalni kapitalizem se nahaja v zelo neprijetni zadregi. Zašel je v zagato, iz katere ne vidi nobenega pra-

vega izhoda. Kamorkoli se ozre, nanj preži pošast pogube. S skrajšanjem delovnega časa, ki bi mu prinesel podaljšanje grešne, eksistence in omilil njegovo likvidacijo, se iz dobičkalnih motivov ne more sprijazniti, vsaka povečana in intenzivnejša produkcija pa bo izkazala hiperprodukcijo, katera bo legije brezposelnega proletariata povečala v toliki meri, da bo kapitalizem nad svojim nezakonskim detetom, s katerim je hotel užugati zaposlene delavce, razočaran. Če se že Narod brezposelnosti tako boji, tedaj naj delodajalcem svetuje, naj se striktno ravna po zakonu o zaščiti delavcev, zlasti pa naj ne kršijo osemurni delovni čas. Privatnim podjetnikom in delniškimi družbam naj svetuje, da se odpovedo pohlepu po pretiranih dobičkih. Končno naj tudi vladi svetuje, da votira več sto milijonov dinarjev za javne zgradbe, osobito za stanovanjske hiše, svojim oblastim pa naj da nalog, da vsakega delodajalca kakor tudi delavca najstrožje kaznujejo, ako se pregreši proti osemurnemu delovnemu času, in videl bo, da bodo ta sredstva veliko bolj zalegla, kakor pa njegova ideja o povečani in intenzivnejši produkciji.

Križev pot radi inšpekcije dela.

V duhu zakona o zaščiti delavcev in po zmislu vseh pojmov o socialni politiki je ustanova inšpekcije dela poklicana za to, da varuje ekonomsko šibkejšo, to je delavstvo, pred pretirano izkoriščevalno pohlepno reprezentantov kapitalističnega gospodarstva. Buržuazija sama je uvidela, da gredo njeni kapitalistični krogi predaleč in je zato smatrala za potrebno postaviti proti izkoriščevalnim ekscesom nekaj protiutež, ki bi divjanje kapitalističnih izkoriščevalcev sicer ne onemogočil, vsekakor pa vsaj malo ublažil. Gotovo bi buržuazija bila opustila upostavitve tega protiuteža, če ne bi ga delavstvo potom svojih organizacij bilo zahtevalo, in sicer tako odločno zahtevalo, da se je buržuazija morala volji delavstva udati.

Podjetniki nikdar niso bili prijatelji inšpekcije dela, ker oni ne le da je ne potrebujejo, temveč tudi radi tega ne, ker se prav dobro zavedajo nalog, ki jih ima, in jo vsled tega smatrajo za oviro njihovih izkoriščevalnih tendenc. Toda kolo časa se suče. Iz Savlov, ki so inšpekcijo dela na smrt sovražili, so postali kapitalistični Pavli, ki so se z osovraženo inšpekcijo dela sprijaznili, ker se jim je potom svojega vpliva posrečilo ost inšpekcije dela, katera je bila prvotno naperjena proti njim, obrniti v nasprotno smer, to je proti tistim, za koje zaščito je bila poklicana v življenje.

Naj navedemo samo nekaj slučajev, iz katerih se jasno vidi, da je inšpekcija dela postala zaščitni faktor podjetnikov in da gospodje kapitalisti nimajo absolutno nobenega povoda več, rohneti proti njej tako, kakor je bil to nekdanji slučaj.

V Karlovcu na Hrvaškem se, kakor znano, nahaja velika tovarna za pohištvo iz upognjenega lesa. Ravnatelj tovarne je g. Slezák iz Češkoslovaške. Karakteristično je, da se o tem človeku pripoveduje, da so mu delavci na Češkoslovaškem ubili ženo in da je sam vsled prevelike mržnje češkoslovaških delavcev do njega moral iz svoje domovine zbežati. Ker pa je našim „nacionalnim“ podjetnikom vsaka surovina dobro došla, je pan Slezák pri nas našel zavetjšče. Ko se je ta možakar v omenjeni tovarni v Karlovcu nekoliko ogrel, se je podal na delo, da nadaljuje svoj čedni posel, katerega je moral na Češkoslovaškem vsled odločnosti tamošnjih delavcev neprostoovoljno prekiniti. Da ustvari iz tovarne eldorado skrajnega izkoriščevanja in da v to

svrhu zaposleno delavstvo popolnoma zaslužji, je najpopreje hotel zmetati na cesto delavce, o katerih je zaznal, da jih diči proletarska zavest, pri čemer se ni oziral niti na to, če so ti delavci zbog svoje kvalifikacije nadomestljivi ali ne. Ker pa se mu ta nakana vsled upora strokovne organizacije, katera se je za prizadete delavce zavzela, ni posrečilo, se je jel posluževati druge taktike. Razbiti je hotel strokovno organizacijo lesnih delavcev, v kateri je videl največjo oviro za uresničenje svojih ciljev. Ko se mu niti to ni posrečilo, je pan Slezák provociral stavko! Med tem je imel že nekaj kupljenih lopovov, katerim je dal nalog, da med itak že razdraženimi delavci inscenirajo — krvoprelitje (!), da bi na ta način bila policija primorana poseči vmes ter pozaprila in izgnala delavske zaupnike, katerih se je hotel za vsako ceno rešiti. Še potem, ko je bila stavka že likvidirana, je prišel v tovarno neki šuft, ki ga je bil najel Slezák, in je z odprtim nožem izzival delavce. Naravno, da delavci početje tega lopova niso dolgo gledali in da so mu nož kratkomalo vzeli.

Da se vse to ni odigralo na miren nači, je pač razumljivo. Vmešal se je ravnatelj Slezák. Namesto pa, da bi razburjene delavce miril, je še prilival olje v ogenj in je nazadnje poklical policijo. Inscenirana lopovščina od strani ravnatelja Slezáka je bila tako velika, da prišedši šef policije, ko je pregledal situacijo, je sam moral konstatirati, da je od Slezáka najeti lopov po imenu Živčič, vedoma, brez vsake potrebe z odprtim nožem izzival in tako je Slezák s svojim varovancem vred pogorel.

Sedaj pa pride najboljše. S postopanjem policije nezadovoljni Slezák se je obrnil za pomoč na inšpekcijo dela v Zagrebu in je tamkaj dosegel, da mu je g. inšpektor Šulentič odobril in dal dovoljenje, da sme 15 delavcev brez vsakih formalnosti takoj vreči na cesto. Vrhu tega je inšpektor dela glavnega obratnega zaupnika s. Paviča kratkomalo degradiral.

Drugi slučaj: O inšpektorju dela v Ljubljani smo zvedeli, da si je šel ogledat veliko moderno žago kneza Auersperga v Jelendolu. Med pogovorom z obratovodjo žage je prišla tudi na vrsto 50 odstotna odškodnina za storjene nadure. Znano je, da lesnoindustrijska podjetja z vsemi sredstvi skušajo uvajati deseturni delavni čas; pri tem pa smatrajo za veliko oviro določbo zakona, da se morajo vse nadure plačevati za 50 odst. bolje ko normalne. In ker je to slučaj tudi v Jelendolu in ker je gosp. inšpektorju dela očitno na tem ležeče, da se neprecenljivo bogastvo kneza Auersperga še pomnoži, svetuje opravitelju, naj plače delavcev za normalne delovne ure za toliko skrajša, kolikor nanese onih 50 odst. za deveto in deseto uro kot nadure. Trik je naravnost imeniten. Po tem nasvetu bi podjetje navidezno sicer deveto in deseto uro tako kakor to predpisuje zakon honoriralo za 50 odst. boljše, teh 50 odst. pa bi s primerno redukcijo plače za prvih osem ur prihranilo. Trik je tembolj imeniten, ker pohaja nasvet za njega izvedbo od inšpektorja dela!

Pa še ena imenitost: Osrednje društvo lesnih delavcev pošlje spomenico upravi lesnoindustrijske družbe „Drava“ v Mariboru, v kateri zahteva, da se delavstvu, zaposlenemu v tovarni za pohištvo upognjenega lesa te družbe v Zbelovem, poviša plača za 25 odst. In ker pri prvi razpravi ni prišlo do sporazuma, naprosi Osrednje društvo lesnih delavcev inšpekcijo dela v Mariboru za posredovanje. In kaj napravi mariborski inšpektor dela? Dasi je bil naprošen za posredovalca gre in za hrbtom Osrednjega društva lesnih delavcev, ne da bi koga o tem obvestil, niti delavcev v tovarni, pokliče v svojo pisarno ravnatelja ter z njim kratkomalo sestavi zapisnik, da tovarna nobenega povišanja priznati ne more!

Isto je mariborski inšpektor dela napravil pri lesnoindustrijski družbi „Korotan“ v Prevaljah!

Nastane vprašanje, kje in na podlagi česa si je uzurpiral mariborski inšpektor dela pravico razpravljati in sestavljati zapisnike v zadevi delavskih plač brez sodelovanja in v odsotnosti zastopnikov poklicne delavske strokovne organizacije in delavskih zaupnikov? Kdo za boga ga je v to pooblastil? Saj se je vendar zahtevalo, da le posreduje, kakor je to po zakonu dolžan, ne pa da kratkomalo postopa na svojo pest, za kar po zakonu nima pravice! No, le počasi, tudi takemu svojevoljnemu in kričecu prolizakonitemu postopanju se bodo dobila zdravila.

Ali imajo gospodje kapitalisti še kaj povoda za nezadovoljnost z inšpekcijo dela? Sigurno ne! Ustanova, kateri je bil prvotno nalog, da varuje delavce pred izrastki prekrutega kapitalističnega izkoriščanja, da jih varuje pred nesrečami v podjetjih, da nadzoruje zdravstvene prilike itd., je postala instrument v rokah kapitalistov, s katerim, kakor videti uspešno paralizirajo vsak poskus, ki bi povzročil le količkaj okrnitev njihovih dobičkov. Stvari so dozorele že tako daleč, da podjetniki z inšpekcijo dela delavce naravnost in brez vsake skrupuloznosti terorizirajo. Skrajni čas je, da se inšpekcija dela reši iz nezdravih vplivov in podredi delavskim zbornicam. V tem ozračju, v katerem se inšpekcija dela kreče sedaj, se nahaja na najboljši poti postati ustanova moderne kapitalistične inkvizicije ter biričev. Za tako delo, ki ga vrši sedaj, hvala lepa.

Socialna politika.

Porodniške dajatve.

Dasi je novi zakon o zavarovanju delavcev že več kot dve leti v veljavi, je vendar še danes mnogo delavcev in delavk, ki ga ne poznajo, ne poznajo niti svojih pravic, niti svojih dolžnosti, ki jih daje oziroma nalaga novi zakon.

Kdor pa zakona ne pozna, se ne more poslužiti njegovih določil, in kaj čuda, če nastajajo vsled tega vedne zmede, nesporazumljenja. Taka nesporazumljenja se končajo običajno v kritiki nad zakonom, kritiki nad zavarovalnimi zavodi in — kar je najhujše — v odklanjanju socialnega zavarovanja.

Da se lesno delavstvo po možnosti kar najbolje pouči o zakonu, da bo lesno delavstvo vedelo, kaj sme zahtevati, pa tudi, kaj mora prispevati po novem zakonu, bomo v bodočih številkah „Lesnega delavca“ priobčili in razložili najvažnejša določila zakona o zavarovanju delavcev.

V tem članku hočemo obrazložiti *porodniške dajatve*.

Prvo vprašanje je:

Kdo ima pravico do porodniških dajatev?

Predno odgovorimo na gornje vprašanje, moramo povdariti: pravico do dajatev, ki jih predvideva zakon o zavarovanju delavcev, imajo samo proti bolezni zavarovani člani in njih svojci. Zavarovani za bolezen pa so oni, ki dajo v območju kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev stalno ali začasno in na podstavi kakršnega koli delovnega razmerja svojo telesno ali duševno moč v najem.

Kdor je torej zaposlen v zavarovanju zavezanem poslu, je zavarovan za bolezen, v kolikor ga zakon v svojih določilih izrecno ne oprošča zavarovalne obveznosti. Tako zakon na primer oprošča zavarovalne obveznosti vse poljedelske delavce in posle v poljedelskem delu. Poljedelski delavci in posli v poljedelskem delu vsled tega nimajo pravice terjati nobenih dajatev.

Preidemo gornje vprašanje, vsaj hočemo razpravljati le o porodniških dajatvah!

Smatramo, da je itak vsakomur znano, če je zavarovanju zavezan ali ne.

Kdor pa hoče dobiti porodniške dajatve in je zavezan zavarovanju, za tega predpisuje zakon o zavarovanju še sledeče: *Oni član, ki ne more dokazati, da je bil v enem letu, preden je poslednjikrat pristopil k osrednjemu uradu za zavarovanje delavcev, vsaj tri mesece član urada, sme imeti pravico do podpore za porodnice samo, ako se je pripetil porod po neprekinjenem trimesečnem članstvu.*

Da bo to določilo, ki povzroča največ zmed, jasno, navajamo:

Pravice do porodniških dajatev ne ustanavlja samo dejstvo, da je delavec (delavka) član urada, marveč: pravico do porodniških dajatev ima samo oni član, ki je bil v enem letu, preden je poslednjikrat pristopil k osrednjemu uradu, vsaj tri mesece član urada, ali pa, ako se je pripetil porod po neprekinjenem trimesečnem članstvu.

En vzgled!

Zavarovana delavka, ki je rodila dne 1. oktobra 1924 živo dete, ima pravico do porodniških dajatev, če je bila zavarovana vsaj od 1. julija 1924 dalje. Delavka, ki je bila zavarovana od 1. septembra 1924 dalje, pa je dne 1. oktobra 1924 rodila živo dete, ima pravico do porodniških dajatev le, če je bila od 1. septembra 1923 pa do 1. septembra 1924 vsaj tri mesece član urada.

Isto velja za porodniške dajatve svojkam (ženam) zavarovanih članov. Kakor mora biti zavarovana delavka, tako mora biti zavarovan delavec, da dobi njegova žena porodniške dajatve.

Ko smo ugotovili, kdo ima pravico do porodniških dajatev, hočemo obrazložiti tudi

kakšne so porodniške dajatve.

§ 45 zakona o zavarovanju delavcev določa, da imajo člani ob porodu pravico do naslednjih dajatev:

- a) do potrebne babične pomoči in zdravljenja;
- b) do podpore za porodnice za čas 2 mesecev pred porodom in 2 mesecev po porodu s tremi četrtinkami zavarovane mezde na dan;
- c) do podpore za dečjo opremo in sicer v štirinajstkratnem znesku zavarovane mezde, toda samo, če se je rodilo živo dete;
- č) do podpore za dojenje onim zavarovanim ženam, ki svoje dete doje, za 20 tednov po prestanku podpore za porodnice polovico zavarovane mezde, toda največ do zneska 3 Din na dan.

Svojci zavarovanih članov pa imajo pravico do naslednjih dajatev:

Do potrebne babične pomoči in zdravljenja in do podpore za porodnice za štiri tedne pred porodom in štiri tedne po porodu v znesku 1.50 Din na dan, kakor tudi do podpore za dečjo opremo, ki je enaka znesku, ki se nakazuje zavarovanim porodnicam.

V prihodnjem „Lesnem delavcu“ bomo priobčili tabele, iz katerih bomo mogli preračunati vsi, koliko znesejo te dajatve. —

Za danes naj obrazložimo le še:

Kako doseže upravičeni član porodniške dajatve.

1. Podpora za porodnice za čas dveh mesecev pred porodom in dva meseca po porodu doseže članica na ta način, da se zglaš pri ekspozituri okrožnega urada, odnosno pri uradovem zdravniku, ki ugotovi nosečnost in dobo nosečnosti. Po sedmem mesecu nosečnosti dobiva članica podporo za porodnice, seveda, če ne dela in če je podano gori obrazloženo

članstvo. Zato je priporočljivo, da predlože članice, ki hočejo dobiti porodniške dajatve, vsa izkazila glede zaposlenosti (potrdilo zadnjega delodajalca morajo itak predložiti), da se kar najhitreje ugotovi članstvo, ki upravičuje do prejemanja porodniških podpor.

2. *Babiško pomoč* dobi vsaka zavarovana porodnica brezplačno in babica dobi za porod tudi potrebna obvezila. Babica mora predložiti ekspozituri račun za oskrbo in uradno potrjeno navedbo o kilometrini.

3. *Za dečjo opremo* je treba predložiti potrdilo župnega urada, da je rojeno dete četrty dan še živelo.

4. *Podpora za dojenje* dobi članica, če uradov zdravnik potrdi, da dete sama doji, in če doprinese dokazila, da je stopila po izčrpani porodniški podpori zopet v delo.

Ravno tako mora postopati tudi oni član, ki hoče dobiti porodniške dajatve za svojo ženo-porodnico, ki nima pravice do dojnine.

Kdor se bo ravnal po teh navodilih, bo dobil takoj vse pripadajoče dajatve, obenem pa prihranil zavarovalnemu uradu nepotrebno ugotavljanje.

Ponavljamo še enkrat: predvsem predložiti izkazilo glede zadostnega članstva, nato pa izkazilo glede rojstva otroka in račun babice o oskrbi.

Koliko znašajo porodniške podpore, koliko znaša dečja oprema in kako se oškoduje za oskrbovanje babica, o tem pa prihodnjič.

I. T.

Velika stavka kovinarjev v Avstriji končana.

Da je izbruhnila stavka kovinarjev v Avstriji, smo v zadnji številki našega lista poročali. Danes lahko konstatiramo, da je stavka avstrijskih kovinarjev končana, in sicer zmagovito — za kovinarje.

Pričela se je stavka kovinarjev prvotno na Dunaju, pozneje se je razširila tudi na druge industrijske kraje tako, da je končno število stavkujočih naraslo na 100.000! In če bi moč kovinarjev samih ne bila zadostovala, so bile tudi druge stroke pripravljene poseči vmes, pa so kovinarji sami zmagali.

Šlo se je v tej stavki za nič več in za nič manj, kakor za obrambo proti kapitalističnemu naskoku na socialno-politične dobrine, pred vsem na osemurni delovni čas. Potrebno je bilo zato pokazati gospodom kapitalistom, da si bodo skrhalo zobe, in pregnati jim enkrat za vselej veselje misliti na to, da delavstvo težko pridobljene socialno-politične vrednote pusti kedaj iz rok. Neprestanemu rovarstvu je bilo treba napraviti konec, in to so vrli avstrijski kovinarji tudi v polni meri dosegli.

Šlo se je v stavki za dvoje; na eni strani za to, da se tovarnarjem in družbam enkrat za vselej dopove, da je njihov trud zrušiti osemurni delovnik zaman; na drugi strani pa zato, da se oholo kapitalistično družbo tovarnarjev pritisne tudi za višje plače. Oboje so avstrijski kovinarji izvedli sijajno. Plače so bile vsemu delavstvu kovinarske stroke zvišane za 14%. Za isto toliko procentov so bile tudi zvišane akordne postavke.

Ker je razpredelitev plač delavstva kovinarske stroke v Avstriji jako zanimiva in poučna, bomo v eni izmed prihodnjih števil prinesli njih pregled.

Avstrijski kovinarji so s svojo sijajno zmago učinili ne le samim sebi veliko uslugo, temveč vsemu evropskemu delavstvu v obče.

Umazana konkurenca.

Umazana konkurenca ne obstoji samo v tem, če kak mizarški mojster prevzame delo za vsako ceno, samo da ima delo in potem zahteva od delavcev, da garajo za žive in mrtve, da ga rešijo zgube. Umazana konkurenca je tudi to, če se kak mizarški pomočnik ponuja delodajalcu za vsako plačo, kar se po navadi dogaja od strani neorganiziranih.

Na naše članke, v katerih smo označili postopanje iz Slovenije došlih mizarjev v Zagrebu in na Hrvaškem sploh, nam neki sodrug iz Maribora sporoča, da se dogaja tudi obratno, namreč, da se tudi v Sloveniji, zlasti v Mariboru, čestokrat pojavljajo mizarji iz Hrvaške, ki nimajo pojma o kaki strokovni organizaciji in se istotako vtihotapijo v delavnice ter delajo umazano konkurenco, ker za plačo ne vprašajo, nasprotno so zadovoljni z vsem, kar jim mojster da.

Naš izvestitelj pravi, da imajo z iz Hrvaške došli mizarji polno posla predno jih pripravijo do tega, da pristopijo v strokovno organizacijo. Sicer pa zveni vsebina dopisa mariborskega sodruga kot očitek, češ, samo po mizarjih iz Slovenije ste lopnili, med tem ko ste zgagarje iz Hrvaške pustili lepo pri miru. Ne tako, prijatelj! Pisec onih dveh člankov o umazani konkurenci prav dobro ve, da se po manjših krajih, vaseh, trgih in malih mestih na Hrvaškem nahajajo mizarji, ki ravno tako kakor v Sloveniji sicer prav dobro vedo, da strokovna organizacija eksistira, pa se ne javljajo. In oni mizarji iz Hrvaške, ki prihajajo v Maribor, gotovo dobro vedo, da bi v večjih mestih po Hrvaškem ne opravili ničesar, to se pravi, da bi jih izkomplimentirali in se zato zaletavali v Slovenijo, misleč, da tukajšnji mizarji niso tako strogi. Pisec omenjenih dveh člankov niti v sanjah ni prišlo na um, take podeželske elemente iz Hrvaške zagovarjati; nasprotno stoji na stališču, da je take nelegitimne zajedalce od strani mariborskih mizarjev istotako brezobzirno in sicer izlepa ali izgrda odsloviti iz mestnega pomerja. Razlike se v tem pogledu ne sme poznati in tudi ne delati prav nobene izjeme. Vendar je treba ugotoviti, da je bilo v obeh člankih naglašeno, da so se pripetili slučajji, ko so iz Ljubljane odpotovali organizirani mizarji v Zagreb in da so se tam navzlic občutni brezposelnosti za hrbtno strokovno organizacijo in celo za hrbtno delavniških zaupnikov skušali vtihotapiti v delavnice in da se je bilo zahvaliti samo čuječnosti zaupnikov, da se tem „sodrugom“ nakana ni posrečila. Takih slučajev vendar ne more zagovarjati nihče. Kajti jasno je, da so ti „sodruzi“ zagrebškemu delodajalcem dobro došli, da jih kot poznat skromen element izigravajo proti zagrebškemu mizarjem. Mariborski sodrug je tudi mnenja, da bo treba obrniti pozornost na deželo in gledati na to, da se odpravi sistem, ki sloni na zaposlitvi prekomernega števila vajencev, kar je naloga centrale. To je lahko in lepo povedano, nastane pa vprašanje, če bo centrala brez sodelovanja vseh svojih članov prišla do zaželenega cilja. Obvestila o zlorabi številnih vajencev pa so silno redka ali pa jih sploh ni. Naj torej kdo od centrale neprestano potuje po Sloveniji ter pregleduje, kje in koliko vajencev ima posamezni delodajalec? Odgovarjati na to vprašanje bi bilo odveč. Ipak je treba ugotoviti, da je baš centrala vprašanje vajencev že večkrat narezala, ni pa uspelo, ker sodrugi zaupniki ne javljajo konkretnih slučajev. Ne zadostuje reči: v našem kraju je preveč vajencev; treba reči: mizarški mojster N. N. ima toliko in toliko vajencev, toliko in toliko pomočnikov. Vsakega treba navesti z imenom, kje ima svojo delavnico itd., kajti s pavšalnimi naznanili se operirati ne da, in dokler se naši zaupniki ne bodo privadili skrbeti za konkretne in dejanski stanju odgovarjajoče podatke, bo težko zahtevati izvajanje uspešnih akcij od strani

centrale. Kaj pa je centrala? Zavedati se je treba, da je centrala glava celotnega organizacijskega telesa, da ima ta glava silno veliko dobre volje, da pa ne more to svojo voljo vselej uresničiti, ker tudi udi telesa ne funkcionirajo tako, kakor bi to v interesu celotnega telesa bilo želeli.

In ravno tako kakor ima mariborski sodrug prav, ko vsklika, naj zagrebški sodrugi posvečajo večjo pažnjo deželi, takó pa tudi nima prav, ko se v svojem dopisu poslužuje malo okusnih opazk, ki s stvarjo nimajo nikakega opravlja in so vrhutega še zgrešene.

Internacionala.

Dne 28. septembra t. l. je poteklo ravno 60 let, odkar je v Londonu bila osnovana delavska internacionala. Tudi strokovne organizacije imajo vzroka dovolj, da se tega znamenitega dogodka spominjajo, kajti ta dan je bilo delavstvu vstvarjeno dragoceno in važno orožje zoper internacionalni kapitalizem. Dokaz nam je zato dejstvo, da je istočasno izšel poziv na delavstvo, v katerem je bilo rečeno, da mora delavstvo svojo usodo vzeti v lastne roke, in kot protiutež kapitalističnim verskim, kulturnim ter gospodarskim internacionalam postaviti nasproti svojo lastno proletarsko, revolucionarno internacionalo. Kmalu je bilo opazati, da je iz proletarske internacionala, ki je bila v glavnem delo velikega Karla Marxa, pričela izhajati neka tajinstvena, čudotvorna drveča sila dejanj. Tudi moderni strokovni pokret mora vedeti hvaliti internacionali, kajti iz kongresov internacionala pohaja klic na delavstvo, da si ustanovi strokovne organizacije. Še več; ko si je delavstvo začelo vstvarjati strokovne organizacije, je bila internacionala tista, ki je začetkoma slabe strokovne organizacije krepila, jih navdajala s svojo duševno vsebino in jim poleg trenutnih etap označila tudi dalekosežne socialistične cilje. Uvedba strokovnih organizacij v proletarsko življenje in tesna spojitve političnih in gospodarskih borb proletariata je delo internacionala, ki se je izkazala kot element, ki navdušuje in jači proletariata v njegovi borbi za emancipacijo. Ustanovni kongres internacionala, ki se je vršil dne 28. septembra 1864, je torej tudi za strokovne organizacije izredno važnega pomena.

Naj živi proletarska internacionala!

Lenuhi.

Beseda lenuh označuje človeka, ki bi pač najraje le postopal in nič delal. V javnem življenju se vsakdo izogiba reči drugemu v obraz lenuh, ker je to za človeka, ki se sam preživlja in svojo družino, psotka in žalitev, ki si je ne pusti nihče izlepa dopasti. Živi sicer mnogo ljudi na stroške drugih, mnogo jih je, ki od dolgega časa ne vedo, kaj bi počeli, svoje od brezdelja otrplje ude prekladaja sem in tje, a nihče jim ne pravi, da so lenuhi. Ljudje, ki so se na bogvedi kakšne načine „nalezli“ denarja na račun drugih, hodijo ali se vozijo na sprehod, samo da jim bolj tekne nezaslužena jed. Takim postopačem se ne sme reči, da lenarijo in da so lenuhi, ker bi vsacega, ki bi jim zabrusil resnico — hčerko božjo — v obraz, citirali pred sodišče radi žaljenja časti. Nekaj družega pa je, kadar se gre za delavce. Vsako podjetje računa na dobičke, vsak podjetnik, ravnatelj ali upravitelj podjetja dobro ve, da podjetje samo kot tako z vsemi svojimi poslopi, stroji in zalogami ne bi neslo niti ficka, če ne bi bilo žive delovne sile delavcev.

Gospodje podjetniki, ravnatelji in upravitelji podjetij prav dobro vedo, da nastanejo vrednote, da nastanejo dobički še le

vsled dela in da tvori delavčevo delo prav za prav dušo podjetja, brez katere bi podjetja z vsemi svojimi zgradbami in vso tehniko ter zalogami materiala itd. ostale brez vsake vrednosti. In vendar se nikomur ne predbaciva tolikokrat lenuharjenje kakor delavcem! Nikogar se tolikokrat in tako kruto ne žali kakor ravno delavce, torej one, katerim bi moral vsakdo vedeti največjo hvalo. Pričakovati pa kakega priznanja od strani podjetnikov, njihovih ravnateljev ali upraviteljev, tega bi se bilo zastonj nadejati. Nasprotno so včasih gospodje ravnatelji in upravitelji bolj papeški kakor je papeš sam. Ti gospodje, kojih eksistenca je tudi v tesni zvezi z delom delavcev, se odlikujejo in kažejo svojo „ljubezen“ do trpinov vsakokrat, kadar to prilika nanese. Čeprav sami ne odklanjajo večjih dohodkov in če si, posebno kakor je to baš pri lesni industriji opaziti, skušajo zagotoviti čim več in čim izdatnejših deputatov ter drugih ugodnostij, nasprotujejo vsaki še tako malenkostni zahtevi delavcev, in kakor se je na primer pri zadnji mezdni razpravi v Črni izkazalo očitalo delavcem, da lenarijo, ter jih žalijo z „lepo“ besedo lenuhi.

Navajeni smo že takim „poklonom“ in „priznanju“, ki ga lesni industriji poleg mizernih plač privošči delavcem. Zaman se trudimo dobiti razlogov, ki bi podjetnike opravičevali posluževati se napram delavcem zelo „omikanega“ izraza kakor je izraz lenuhi, ker je ja obče znano, da bi vsak podjetnik raje videl, da se mu roka posuši, predno bi dal delavcem kako nezasluženo plačilo.

Če pa si tolmačimo, da pri podjetnikih samih izvira ta „olikan“ izraz iz poželjenja za večjim dobičkom, je težje uganiti, kje ima ta psotka svoj izvor pri kakem upravitelju. Da si vsak upravitelj lesnoindustrijskega podjetja prizadeva pridržati rentabilnost podjetja, to razumemo, ker je tudi njegova eksistenca od tega odvisna; če pa je rentabiliteta podjetja odvisna od tega, da se nezadostno prehranjene delavce do skrajnosti izmzgava in se jih še k večjemu naporu priganja s tem, da se jih stigmatizira za lenuhe, o tem si dovoljujemo resno dvomiti.

Na izstradanega konja ni mogoče dosti nalagati, ker ne more vleči, med tem ko rejen konj lahko vozi. Ako se pa da konju mesto potrebnih 12 kg sena samo 8 in se potem o sestradanem konju reče, da je len, tedaj je to smešno in dokaz, da posestnik konja slabo kalkulira. Sit konj sam rad vozi in ravno tako je pri delavcih. Ali žal, da človeški material nima pri delodajalcih nobene cene, če eden opeša, dobe družega, vsa kultura itd. je navlaka, slepilo. Ako se pa kak ravnatelj ali upravitelj poslužuje istih metod preganjanja kakor lastnik podjetja sam, tedaj se to godi iz dobičkaželjnosti ravno tako kakor pri podjetniku samem, samo da je pot za dosego tega cilja v tem slučaju indirektna. Bodisi da se gre ravnatelju ali upravitelju za to, da na podlagi do skrajnosti intenzivne produkcije za se doseže večjih dohodkov v obliki večje plače ali drugih ugodnostij ali pa s procenti participira bodisi na celokupnem prometu ali na čistem dobičku. In ker ti percentualni dobički oziroma ugodnosti niso nikoli dosti izdatni, zato so delavci tudi v očeh teh gospodov — lenuhi.

Menimo, da smo zadeli pravo, kajti tako idealnih ravnateljev ali upraviteljev, ki bi delali izključno samo za žep lastnika podjetja, takih niti v Afriki ni. To nam bo sigurno priznal tudi, recimo n. pr. g. Verbič.

Kakor se je pri zadnji razpravi v Črni izkazalo, se da za priganjanje delavcev skonstruirati najrazličnejše motive. Povsod tam, kjer je zaposlenih več delavcev skupaj, se med temi žal skoro povsod najdejo tudi taki, ki jim je skupen delavski interes deveta briga in ki v svoji zaslepljenosti, ne da bi to opazili in razumeli, gledajo na to, da se svoje fizične sile in s tem svoje

delazmožnosti čim preje znebe. Včasih prihaja pri teh posameznih še neki drugi moment v poštev. V pomanjkanju zavedanja se svojega lastnega jaz, se v potu svojega obraza trudijo prikupiti se na zgoraj, to se pravi ostati lep v očeh svojega delodajalca ali, kakor je to v Črni slučaj, svojega predstojnika s tem, da prostovoljno kršijo osemurni delovni čas in delajo po 10 in celo 12 ur! Za par judeževih grošev, ki jih navidezno več zaslužijo, varajo sami sebe, ker bi, kar zaslužijo v 10 ali 12 urah morali zaslužiti v osmih urah, kar bi gotovo še ne bilo preveč. Sicer pa imajo tisti „prostovoljci“ ravno tako figo kakor oni, ki se ravna po normalnem osemurnem delovnem času. Glavni dobiček teh prostovoljnih borcev za kapital ima pač podjetje, ki si ne glede na intenzivnejšo izrabo strojev že pri dveh takih „prostovoljcih“, ki delajo po dvanajst ur, prihrani enega delavca. Tako ti prostovoljci odjedajo kruh delavcem in povečajo brezposelnost. Upravi se tako razmerje bolje rečeno nered dopade in ne samo to; uprava pod vodstvom g. Verbiča je, kakor vsaka druga, premetena dovolj ter na spreten način svoje delavce navzajem izigrava, češ, nekaj delavcev imamo res pridnih, to so prostovoljci, vsi drugi pa so lenuhi! Vsa taktika uprave pa ima cilj delavce polagoma privaditi najprej na 10 in pozneje na 12 urno delo in že sedaj preračunava, koliko delavcev bo lahko reducirala in delovršbo pa navzlic temu še povečala.

Zasluga za vso to kalkulacijo gre izključno „pametnim prostovoljcem“. Na vsak način je osem ur intenzivnega dela zadosti, to ne pravimo samo mi, ampak vsi ljudje, ki imajo le količkanj soli v glavi.

Beleške.

Romunija je država, kjer je preganjanje delavskih strokovnih organizacij na dnevnem redu ravno tako kakor v Jugoslaviji. Razsajala je romunska policija posebno v zadnjih mesecih; predsednikovega namestnika strokovne organizacije v Bukarešti s. Imre Aladárja je iz države izgnala in sicer v tem letu že tretjič, čeprav je s. Imre Aladár v Bukarešti rojen in romunski državljani!

Na ukaz vojaškega sodišča je dne 22. avgusta t. l. policija v društvenih lokalih strokovne organizacije lesnih delavcev izvršila preiskavo in je pri ti priliki zaplenila nekaj spisov in vso denarno gotovino! Tajnika in blagajnika so policijski banditi pretepli! Razmere v Romuniji so gorostasne, organizirane delavce in njihove zaupnike smatrajo oblasti za hudodelce!

V Tg.-Mures je policija zapečatila Delavski dom in je s tem delovanje vseh delavskih kulturnih organizacij ustavila. 5000 organiziranih je ostalo s svojimi organizacijami brez strehe.

Delavskega tajnika v Bukovini so v letu že trikrat zaprli, izpustili in isti dan vnovič zaprli.

Zapisnik

seje glavnega odbora Osrednjega društva lesnih delavcev v Ljubljani, katera se je vršila dne 8. oktobra 1924 ob 6. uri zvečer v prostorih društvenega tajništva.

Navzoči: Gašpari, Žagar, Peterca, Bradeško, Tokan in Baštolc; od kontrole Kavčič in pozneje še Pokovec.

Seji predseduje Tokan, zapisnik vodi Peterca.

Dnejni red: Čitanje zapisnika zadnje seje, blagajniško poročilo, dopisi in poročila, razno.

Zapisnik se prečita in vzame na znanje. Isto tako se je potem, ko je s. Kavčič poročal, da je izvršil kontrolo, vzel na znanje računski zaključek za mesec avgust.

Čita se dopis tiskarja Pavlička iz Kočevja, v katerem poroča o stroških, ki jih je imel vsled tiskovne pravde Kajfež kontra Tokan. Sklene se, da se del stroškov poravnava.

Na dopis s. Al. Štruklja v Mariboru, v katerem zahteva povračilo nekih sodnih stroškov, ki so mu nastale, ko se je iz Zagreba zopet vrnil v Maribor, se sklene, da se plačilo ne more prevzeti, ker Štrukelj že 16 mesecev ni več naš član.

Sodrug Bohinjc v Mariboru je bil za časa stare Avstrije več let član Zveze lesnih delavcev avstrijskih, bil je v vojni in potem v jetništvu, ko se je vrnil, je takoj zopet nadaljeval s plačevanjem svojih prispevkov, in prosi sedaj, da se mu predvojno članstvo pripozna. Uvaževaje vse okoliščine, se prošnji s. Bohinjca ugodi.

Bradeško poroča o stanju razmer v Prevaljah, Zbelovem, Glažuti in Jelendolu. Sledili bodo primerni koraki.

Prošnjam za izredno podporo iz Črne, Ptujja, Maribora ter Ljubljane se ugodi.

Pri raznoterostih se sklene, da se bo glavna skupščina Osrednjega društva lesnih delavcev dne 2. novembra t. l. vršila v Celju.

Nato je bila seja zaključena.

Shodi.

Dne 4. oktobra 1924. se je vršil v Loškem potoku shod, kateremu je prisostvoval s. Bradeško iz Ljubljane. Poročal je o sedanjem položaju delavstva, o pomenu organizacije in o potrebi iste. Priporočal je tamošnjim lesnim delavcem, naj bodo solidarni med seboj in edini, posebno danes, ko hoče podjetnik na vsak način odpraviti osemurno delo.

Ravno tako se je vršil drugi dan t. j. 5. oktobra, shod v Glažuti. Tudi tukaj je priporočal solidarnost med samimi delavci, ako hočejo enkrat zmagati nad tistim, ki ga danes še tlači k tlom. Priporočal jim je tudi, naj razširijo svojo organizacijo na druge kraje tudi, kjer pač delajo lesni delavci. Sodrug, na delo torej! Čim večja bode armada bojevnikov, tem gotovejši bo uspeh!

Dopisi.

Neprijetno je sicer pisariti o posameznih delodajalcih, vendar včasih ni mogoče drugače. Včasih moramo prezreti tudi to, da se prizadeti jezi, ker si je sam kriv. Prepogostoma gre eden ali drugi preko meje dopustnosti in tu ne preostaja drugzega, kakor to, da se mu pove v brk, kar mu gre.

Na misli imamo to pot mizarskega mojstra Bizjaka v Ljubljani (Šiški). Gospod Bizjak se drugače topi samega krščanstva in baš radi tega bi živel tisti v napačni domnevi, ki bi verjel, da vladajo pri njem najbolj korektni odnošaji.

Vztrajni opazovalec pride kmalu na sled, da se tudi pri bogaboječem Bizjaku dogajajo stvari, ki bi jih že radi svoje značilnosti bilo škoda zakrivati.

Interesantno je namreč, da je pri Bizjaku merodajna neka posebna vrsta ure, po kateri se zjutraj za pričetek dela zvoni za pet minut popreje, zvečer pa se ta ura na čudoviti način premakne za toliko, da se delavniški zvonec oglasi za pet minut pozneje! Če je bil urar, ki je to uro skonstruiral, tak umetnik, tedaj njegov umotvor na vsak način zasluži, da se ga pošlje na prihodno svetovno razstavo v Pariz. Ako pa to uro kdo na čisto običajni način premika, tedaj pa dotičnik vsekakor zasluži red svetega Save za vestnost in zanesljivost. Pa nikarte zamerite Bizjaku, kajti hlače pri njem nosi njegova boljša polovica, katera, dasi spada k nežnemu spolu, si prisvaja komando ne le pri

loncih in kuhljah, temveč tudi v delavnici. Za mizarske pomočnike je ukazovanja željna narava boljše polovice g. Bizjaka fatalna reč, ker ti nočejo, da bi tudi za nje veljalo nemško ime „Pantoffelheld“ in vrhutega stoje na stališču, da dolge lase nikakor še ne nadomeščajo pamet in da je za gospo, ki se morda razume dobro na kuho žgancev, najbolj, da pri tem svojem poslu ostane ter ne praska svoj nos na tisti strani, na kateri je ne srbi; fatalna je ta reč radi tega, ker se prav rado po nepotrebnem prihaja do nesporazuma in do konfliktov.

Gospod Bizjak tudi ne plačuje doklade tako kakor jih je plačevati dolžan. Zgodilo se je tudi to, da je nekemu pomočniku odtrgal od plače, ker je ne po svoji krivdi zamudil nekaj časa. Šlo se je za neki pod, katerega je sicer neka stranka naročila, ga pa ni hotela pustiti položiti, ker dile niso bile „spucane“. Kaj je pomočniku družega preostajalo, kakor da je to šel povedati Bizjaku. G. Bizjak pa mu je za to, kar je prav za prav sam zakrivil, ker ni dobavil takoj spucanih dil, za zamujeni čas odtrgal, kakor bi pomočnik iz lastnega nagiba bil hodil semintja. Tako se godi mizarjem pri delodajalcu, ki sicer ob procesijah nosi „nebesa“ boga in kazni za greh se pa prav nič ne boji. Pamet, g. Bizjak, je včasih boljša kakor žamet.

Ford.

Da imamo opraviti z raznimi tipi podjetnikov, nam dokazuje dejstvo, da je ta podjetnik finančnik, drugi trgovec, tretji tehnik, četrti organizator industrije itd.

Podjetniku — finančniku se gre v glavnem le za tečaj akcij (delnic), dobičke sindikatov, koncernov in za špekulacijo. Produkcijo smatra za stvar, ki mu služi kot pripomoček za igre na borzi.

Podjetniku — trgovcu roji predvsem po glavi, kako in kolikor mogoče bi poceni kupoval in čim dražje prodajal. Produkcija mu ni drugo kot člen med nakupom in prodajo.

Podjetniku — tehnik, predvsem pa organizator, zopet gleda na to, da bo produkcija čim izdatnejša, to se pravi, da se bo produciralo čim več, kolikor mogoče dobro, istočasno pa si tudi prizadeva, da se producira kolikor mogoče po ceni. Tak način produkcije smatra podjetnik — tehnik in organizator kot pravo pot za dosego največjih dobičkov. Torej ne na financiranje podjetja in ne na nakup in prodajo, ampak na produkcijo samo obrača podjetnik — tehnik in organizator vso svojo pozornost.

Za vsakogar, ki se hoče seznaniti z razvojem modernega kapitalizma in razumeti njegovih tendenc, je neizogibno potrebno, da se posveti študiju različnih med podjetniki nahajajočih se tipov. Vredno je, da si enega izmed teh tipov ogledamo nekoliko bližje.

Pred kratkem je izšel nemški prevod knjige, ki jo je spisal posestnik največjih tovarn za produkcijo avtomobilov na svetu, Henry Ford v Ameriki. Ford ne poseduje kakor rečeno le največje tovarne za avtomobile, on je eden izmed največjih podjetnikov sveta sploh. V njegovih tovarnah je zaposlenih nad 50.000 delavcev in nameščencev, in razume se, da bi nepristransko presojanje delavskega pokreta, strokovnih organizacij itd. bilo zaman pričakovati od kapitalista Fordove vrste.

Da se Fordova podjetja, ki vsak dan vržejo 4000 novih avtomobilov na trg, izvrstno razumejo tudi na reklamo, dokazuje Ford sam v svoji knjigi. Svojo knjigo je Ford sicer izdal pod naslovom „Zgodbe mojega življenja“, pozna se ji pa, da ji je bila, v kolikor prinaša zgodbe iz Fordovega življenja, v isti meri namenjena tudi reklamna misija. Ford spada med najbogatejše ljudi sveta in baš zato mu ni treba verjeti vsega, kar v svoji knjigi pripoveduje. Zlasti pa mu ni treba verjeti to, da je svoja podjetja in bogastvo porabljal vedno le v to, da služi bogu in ljudem. Ali navzlic temu je ta knjiga zanimiv prispevek za spoznavanje modernega velekapitalizma, kajti vsebina knjige nam v neobičajni čistoči in popolnosti odkriva pristnega kapitalista ter tip podjetnika, ki se pred vsem presentira kot tehnik in organizator industrije.

Ford je bil sin farmarja. Še deček je imel strastno veselje za stroje. Pred vsem mu je lebdela v mislih fantazija o sestavi voza, ki bi se pomikal brez konjske vprege. Ko je leta 1892 bil že kot inženjer zaposlen v enem elektrotehničnem podjetju, je sestavil svoj prvi avtomobil. Prva njegova tvorba še ni bila popolna. Potem je skozi sedem let porabljal ves svoj prosti čas za izpopolnjevanje svojega izuma. Šele leta 1899 je dosegel svoj cilj. Posrečilo se mu je ustanoviti delniško družbo, katera je zgradila tovarno za izdelavo avtomobilov. V to podjetje je vstopil za vodečega inženjerja. Ali kapitalisti so po vsem svetu enaki in tako je Ford kmalu spoznal, da si hočejo delničarji kovati dobičke na račun njegovega izuma, njega samega pa le izkoriščati. Ločil se je od njih in je nato v najeti šupi, v kateri so prvotno shranjevali opeko, svoje poizkuse nadaljeval. Leta 1903 se je Fordu končno posrečilo ustanoviti lastno družbo in tako se je po njegovih načrtih pričela produkcija avtomobilov na debelo.

Razno.

Naslovi inozemskih konzulatov v Ljubljani: Češko-slovaška: Breg št. 8/I. Belgija: Urad ljubljanskega veleposelnika. Avstrija: Turjaški trg št. 4/II. Italija: Zrinjskega cesta št. 3/I. Portugalska: Dunajska cesta št. 33. Francija: Dunajska cesta, v palači ljubljanske kreditne banke.

Nesreče. Kakor v dnevnem časopisu čitamo, se je pri obrezovanju desk na krožni žagi lesnoindustrijskega podjetja grofov Thurn v Mežici ponesrečil 57letni žagar Jurij Travn. Žaga mu je odrezala kazalec in mazinec, sredinec in prstanec pa sta do kosti narezana.

Jurij Potočnik, 17letni mizarski vajenec v Ragoznici pri Ptuj, je pri spravljanju desk iz skednja v podstrešje padel iz podstrešja, pri čemer se je poškodoval tako, da so ga morali prepeljati v bolnico v Ptuj.

Parna žaga na Ragoznici pogorela. Na Ragoznici pri Ptuj je dne 27. septembra v jutranjih urah pogorela parna žaga Writzljeva. Kako je požar nastal še ni pojasnjeno. Požar se je hitro razširil in je poslopje s stroji popolnoma pogorelo. Energični rešilni akciji ptujske požarne brambe se je posrečilo, da je bil ogenj lokaliziran.

Delavska vlada na Angleškem je padla, ker je delala Rusiji prijazno politiko. Bivši ministrski predsednik Macdonald upa pri prihodnjih volitvah na zmago.

Dne 29. septembra 1911 napovedala je Italija Turčiji vojsko ter ji je ugrabila Tripolitanijsko in dvanajst otokov v Egejskem morju. Italijanskim imperialistom povzroča Tripolitanijska še danes glavobol, kajti tamošnji Arabci vrhovno italijansko gospodstvo do danes še priznati niso in najbrže tudi nikoli priznati ne bodo.

Dne 16. oktobra 1793 je bila obglavljena Marija Antonija, žena francoskega kralja Ludovika XVI.

16. oktober 1813 je bil dan pričetka bitke pri Lipskem, katera se je dne 18. oktobra končala s porazom francoskega cesarja Napoleona I.

Edino

JUHAR

nadomesti in pre-
kosi okus in redil-
nost mesa v hrani.

Lastnik in izdajatelj „Osrednje društvo lesnih delavcev“ v Ljubljani. Odgovorni urednik Kavčič Tomaž. — Tiskarna J. Pavliček, Kočevje.